

**DRUŠTVO ZA OBILJEŽAVANJE GROBIŠTA RATNIH
I PORATNIH ŽRTAVA**
Franjevački trg 7/2, 42 000 Varaždin, tel. 00385-42-211-672

Zastopstvo za Slovenijo / 2003.

Poskušamo prikazati neko kategorizacijo lokacij in s tem tudi žrtve po narodnosti ali vojaški pripadnosti, kar je za sedaj še daleč od našega zelenega cilja, kajti prav ti podatki so še vedno nedorečeni in tudi vsem nam nejasni o številu žrtev med in po drugi vojni - po revoluciji. Potrebno bo izdelati na osnovo vseh znanih in zbranih podatkov še posebno statistično obliko vseh žrtev narodnosti po lokacijah v tabelarični obliki. Prav ta pregled posebej pogrešamo pri dosedanjem našem delu. Podatke imamo precej dobre, potreben je še kak mesec dela na tem poglavju.

Znano je, da je po do zdaj zbranih podatkih v Sloveniji **preko 1150 naselij z vojnimi grobišči oziroma nad 4000 grobov in grobišč** (od tega jih je 3888 iz druge svetovne vojne), v katerih bi naj bilo pokopanih samo vojakov preko sto tisoč. Tako namreč menijo oni, ki nosijo odgovornost ali pa so soodgovorni.

Naslednja naša tipična porazdelitev posameznih vprašanj bo dala dobre končne rezultate, katere bo prej ali slej potrebno urediti tudi na nivoju državnih komisij. Široko zastavljena analiza, ki jo tu želimo nekako prikazati je le v obliki poglavja. Vse tukajšnje navedbe so izključno za področje današnje R Slovenije, čeprav se v kompletu že obdeluje tudi teren nekdanje Jugoslavije, kot so se tudi dogajale takratne tragedije.

Grobišča je potrebno porazdeliti poleg narodnosti še v nekaj glavnih skupin:

grobišča, ki so fizično dokazana z različnimi (tudi slučajnimi) posegi na terenu
grobišča, katera imajo trdne dokaze da obstojajo na neki lokaciji, niso pa bila še odprta
grobišča, katera imajo samo pisмено gradivo o obstoju in pa tudi trditve s pričevanji
grobišča, katera omenjajo posamezniki, ni pa še drugih dokaznih gradiv
grobišča, ki so prazna, ostanki so odstranjeni ali odpeljani na drugo lokacijo
grobovi, kjer so posamezniki in ne spadajo v grupo masovnih grobišč (to pa je tri in več)

Potrebno je posebej voditi evidenco masovnih grobišč, glede na žrtve v eni sami lokaciji ali jami. Nedopustno je voditi identično evidenco za žrtve po lokacijah, če so recimo v neki jami tri žrtve, deset, sto, en tisoč ali več tisoč na enem samem mestu. Takšno preglednost po domnevnih žrtvah za eno lokacijo je delno rešena.

Potrebno je deliti grobišča tudi po obliki ali nastanku jame, tako poznamo naslednje:

1. jame izkopane izključno za žrtve (Gorenjska, Gornji Dolič, Pohorje, okolica Krškega)
2. jame nastale kot vojaški ali drugačni objekti (največkrat jugovzhodno od naselja)
3. jame kot kraške jame ali vrtače (omenja se do 180 lokacij, predvsem na Dolenjskem)
4. rudniški rovi ali jaški (področja: Sl.Bistrica, Sl.Konjice - Konjiška gora, spodnja Savinjska dolina, Spodnja Rečica pri Laškem ter preko Marnega, Hrastnika pa vse do Trbovelj)
5. reke in vode kot lokacije za žrtve (predvsem reka Drava in Sava pri Krškem)
6. odprte lokacije na nedostopnih ali skritih lokacijah (široko področje Kočevskega roga)

Naslednja skupina je delitev po označenih in še neoznačenih grobišč:

1. označena grobišča (uradno postavljena obeležja)
2. zaznamovana grobišča (križe postavilo društvo ali posamezniki)
3. neoznačena grobišča (zagotovo preko 500 lokacij, verjetno so to tudi manjša grobišča)

Pregled tistih lokacij, ki se pojavljajo v naslednjih geografskih področjih:

1. gozdna področja (takih lokacij je po številu verjetno okoli 50%)

2. travnata - odprta področja (te lokacije ocenjujem na 20%)
3. vodna in močvirna področja (reka Drava od Dravograda pa do Varaždina, reka Sava od Zagorja pa do Brežic, vodni bazeni na Pohorju, druge manjše lokacije)
4. lokacije ob naseljenem okolju (locirane v srednji in jugovzhodni Sloveniji)
5. lokacije v naselju (okolica Tezno, izrazito področje mesta Celje, Hrastnik z okolico)
6. industrijska področja (Maribor, Strnišče, Celje, Laško, Hrastnik, Trbovlje)

Delitev žrtve po času in trajanju dogajanja:

1. žrtve do trenutka prenehanja druge svetovne vojne do dne 09-05-1945.leta
2. žrtve v času med 09-05-1945. in 15-05-1945. (do dneva prevare beguncev v Avstriji)
3. žrtve po 15-05-1945. leta pa vse do 1987. leta, kot to vodi tudi londonski inštitut

Zaloga zbranih podatkov na interaktivnem (elektronskem) atlasu Slovenije (baze *.zap):

1. Lokacije grobišč (do sedaj locirani podatki kažejo že preko 800 masovnih grobišč)
2. Iste lokacije grobišč so obdelane tudi v tehničnem "AutoAcad" programu
3. Lokacije pozabljenih-zapuščenih rudniških rovov (delno zbrane lokacije)
4. Lokacije oseb iz najbolj krvave VDV-3 brigade (724 osebnih imen z rojstnimi kraji)

Gostota grobišč ter raziskana in manj raziskana področja:

1. Gorenjska: redkejše lokacije in primerno raziskano, manjše žrtve, sicer pa je tod pobita večja skupina vladnih ljudi NDH z družinami vred
2. Koroška: srednje število lokacij, primerno ali celo premalo raziskano področje
3. Štajerska:Dravograd-Maribor oz. ob reki Dravi velika neznanka; Pohorje je še velika neznanka;od Maribora pa vse do Celja so številna in zelo pogoste lokacije, ki so dokaj dobro raziskane, posebej pa področje Celje z okolico; večje število miniranih rudnikov
4. Prekmurje: neraziskano, možno pa je le nekaj manjših lokacij
5. Ljubljana: malo lokacij, primerno raziskana področja, manjše žrtve
6. Posavje: področje Hrastnik-Marno-Laško zelo pogoste lokacije posebno v rudniških jaških, kjer je tudi večje število miniranih rudnikov, dokaj dobro raziskano; primerno raziskano področje Krško-Brežice-Kostanjevica, redkejše lokacije, žrtev pa so tudi številne
7. Dolenjska: precej lokacij, verjetno tudi še precej neznanih lokacij, žrtve pa v večjem številu
8. Notranjska: manjše število lokacij in primerno raziskano

Področja z največ pogrešanih ali pobitih ljudi:

1. Koroška
2. Štajerska
3. Posavje
4. Dolenjska

Nedopusten odnos do lokacij, za katera se zagotovo ve da so grobišča:

1. komunalna odlagališča na grobišču (Teharje, Proseniško(?), Rogatec, Sl.Konjice(?))
2. rekreativni in športni tereni (športna strelišča okoli 15 lokacij na istem mestu ali pa neposredno zraven; smučišča na Veliki planini, na Rogli, Petriček v Celju, Hrastnik)
3. stanovanjski in industrijski objekti (Tovarna TAM, tovarna aluminija v Kidričevem, Črete v Celju, Žična v Celju in več objektov v Celju, Prapretno v Zasavju)
4. osnovna šola zraven grobišča (v Celju na Golovcu, Bistrica ob Sotli)
5. parkirišče na grobišču (ob pokopališču v Vojniku)

Vse zgornje razčlenbe je možno prikazovati na interaktivnem atlasu Slovenije tako, da se vsako karakteristično poglavje prikazuje za sebe ali pa eno preko drugega istočasno. Ti prikazi zemljepisnih kart so v barvah in omogočajo izredno kvalitetni prikaz, ki je lahko izpisan v različnih variantah ali velikosti kart.

Področje Maribor-Celje-Hrastnik je najbolj "posejano" z grobišči. Drugačni primer pa je primorsko področje, ki ima navidezno manjšo gostoto z oznakami grobišč, kar ne pomeni, da je tam bilo manj

žrtev. Kraške jame in vrtače so lahko sprejele zelo velike žrtve, predvsem so tam vojaško osebje. Matematični poskus, kolikšna jama je potrebna za tisoč ljudi, je neverjetna dimenzija, zadostuje pa velikost jame ali vrtače samo 4x4/6m, za kar je potrebno dvajset avtobusov! Slovenija pa ima kraških jam in vrtač okoli devet tisoč. Jamarska zveza je že 1999. leta potrdili najdene človeške kosti novejšega časa v 41 lokacijah, medtem pa iz istega časa državno poročilo omenja okoli 180 takih možnih lokacij. Naša dokumentacija že evidentira 110 jam.

V tem pismu želimo opozoriti na pogosto rabo izraza "Huda luknja". Na izraze krajev je potrebno biti zelo pozoren. Tu je sedaj omenjeno ime Huda luknja, mislimo pa na ono med Velenjem in Gornjim Doličem. Izraz ima dva pomena: ledinsko in kraško ime. Na tem istem mestu ali hribu znanem pod imenom Tisnik, kjer se nahaja tudi kraška jama Huda luknja, je okoli dvajset kraških jam. Druga raba izraza "Huda luknja" je ledinsko ime kanjona, iz katerega je vstop v kraško jamo Huda luknja. Nikoli še nismo zasledili informacijo, da bi bile v kateri od teh dvajsetih jam na ledinskem področju Huda luknja (kanjon) pobite ali pa zakopane kakršnekoli žrtve. Kot ledinsko ime "Huda luknja" pa je tod bilo pobitih precej ljudi - civilistov. Znanih pa je več manjših in večjih grobišč oddaljenih od samega vhoda v jamo Huda luknja komaj 200 metrov in več. To pa je že izven "ledinskega" kanjona, torej na ne skalnatem področju, ker tu ni bilo primerno za zemeljske izkope oziroma ni bilo strateških izkopov.

Dovolimo si opozoriti državne komisije za urejanje grobišč in druge akterje, naj sproži postopek odpravljanja imena zavodov, športnih društev, ulična imena in morda še kaj drugega, ki nosijo imena ljudi, ki so direktno posamezno ali masovno ubijali ljudi na bilo kakšen način ali iz druge pohlepe. Žal je takih primerov ostalo še zelo veliko, to pa je zelo težko in posebej psihološko trpljenje onih ljudi, katerim so bila vzeta življenja njim najdražjih, najbližjih ali sorodnikov. Obveznosti imajo vsi enako ali celo to ne, ugodnosti pa le privilegirani.

Na ta naš predlog posebej opozarjamo državne nivoje, da se ne bo dalo večno prikrivati število pobitih Hrvatov in tudi drugih narodov na področju današnje R Slovenije. Londonski inštitut vodi pod imenom Titove vladavine kar 1.172 mil. pobitih lastnih ljudi v obdobju 1941. do 1987. leta. Po logiki in geografskem pregledu Slovenije ter dogajanja 1945. leta nas opozarja, da je logično, da bi na področje Slovenije iz raznih analiz takratnega dogajanja pripadlo morda 40% vse žrtve v nekdanji Jugoslaviji. To pa je okoli pol milijona ljudi, kar bo potrebno ovreči ali dokazati nekako drugače. Mnogi se bojijo govoriti o tej strašni številki, tabelarična analiza po sedaj znanih in še neznanih obdelavi podatkov pa bo to gotovo potrdila, to številko za področje Slovenije. Glede na razne že urejene podatke in tiste podatke, ki še niso urejeni, se mora verjeti v podatek, da je na področju Slovenije preko tisoč masovnih grobišč. Prej ko se bomo vsi soočili s to zelo kruto in predvsem našo resnico, ker je takrat bil izvršen genocid nad svojim in drugim ljudstvom, prej bodo njihove duše mirovale in nas bodo prenehale preganjati po skrivnostnih mračnih poteh, ki nas vodijo v evropsko integracijo. To našo trditev o številu masovnih grobišč in žrtve vam bomo dokazali, za kar potrebujemo še precej časa in tudi dela na dokončanju te dokumentacije.

PIETETA